

- העותרים:
1. _____ עגורי
(ת.ז. _____)
 2. _____ עיסא
 3. _____ אבו אלעין
ת.ז. _____ -
 4. _____ מטיר
ת.ז. _____
 5. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, ע"ר

כולם ע"י ב"כ עו"ד טארק איברהים
(מ.ר. 31081) ו/או יוסי וולפסון (מ.ר.
26174) ו/או הישאם שבאיטה (מ.ר. 17362)
ו/או עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או תמיר
בלנק (מ.ר. 30016), מהמוקד להגנת הפרט
מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, רח' אבו
עוביידה 4, ירושלים, טל': 6283555-02,
פקס: 6276317-02

נ ג ד

המשיב: מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

באמצעות פרקליטות המדינה, משרד
המשפטים, ירושלים

עתירה לצו Habeas Corpus

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנה אל המשיב והמורה לו לבוא וליתן טעם מדוע לא יודיע למשפחת העותרים 1 עד 4 מה עלה בגורלם של העותרים 1 עד 4 שנעצרו בידי כוחות הביטחון של ישראל: אם הם מוחזקים על-ידו או על-ידי מי מטעמו – היכן הם מוחזקים ומכוח איזה דין; ואם שוחררו או הועברו לגורם אחר – מתן, היכן, לידי מי, ומה ידוע לו על מקום הימצאם היום.

בקשה לקביעת דיון דחוף

מדובר בעצורים שנעצרו על ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל במהלך פעולותיהם בגדה המערבית. מאז מעצרים, עקבותיהם נעלמו. ניסיונותיו של העותר 5 לאתרים עולים בתוהו. הימים עוברים, המתח ואי הוודאות גוברים, ותשובות לשאלות אודות גורלם אינן בנמצא. אם עודם בידי רשויות המדינה, זכאיות המשפחות על פי דין לדעת **מיד** אודות מקום הימצאם ולמנות עורך דין שייצגם בהליכי המעצר. אם יצאו מידי המדינה, חובה על המדינה לספק **בדחיפות** כל מידע שייסייע באיתורם, ובהגנה עליהם במידת הצורך.

לכן, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה, לאור מהותה ודחיפותה.

ואלה הם נימוקי העתירה

רקע

1. החל מתאריך 29 במרץ 2002 מקיים צה"ל פעולה צבאית רחבה בשטחי הגדה המערבית. במהלך הפעולה עצר צה"ל אלפי תושבים פלסטינים. המשיב לא נערך למעצרים המוניים אלו מראש, ובמשך השבוע הראשון לפעולות כשלו המערכות המיועדות לספק מידע למשפחות בדבר מקום הימצאם של בניהן. בתאריך 4 באפריל 2002 הגיש העותר 5 לבית-משפט נכבד זה עתירה (בג"צ 2892/02) בה ביקש, כי המשיב ינהיג סידורים יעילים, שיבטיחו מסירת מידע למשפחות העצורים אודות המעצר ומקום ההחזקה של עצורים. העתירה הוגשה גם בשם של שני עצורים, שמקום הימצאם לא היה ידוע. בעקבות הגשת העתירה, החל מתאריך 6 באפריל 2002, שופר מערך הדיווח הצה"לי אודות עצורים, לרבות בתחום המחשוב. אחד העצורים בשם הוגשה העתירה אותר על-ידי המשיב, ואילו העצור השני אותר על-ידי העותר 5 כשהוא מוחזק תחת שמירה בבית-חולים בירושלים. בנסיבות אלו דחה בית-המשפט הנכבד את העתירה בדיון שהתקיים בתאריך 14 באפריל 2002, תוך שמירת זכותו של העותר 5 לשוב לעתור לבית-המשפט, ככל שתהיה עילה לכך.

מצורפים:

עותק מהעתירה בבג"צ 2892/02 (ללא נספחיה) מצ"ב ומסומן **ע/1**;

עותק מההודעה מטעם המשיב באותו בג"צ מצ"ב ומסומן **ע/2**;

עותק מההודעה מטעם העותרים באותו בג"צ מצ"ב ומסומן **ע/3**;

2. בתאריך 16 באפריל 2002 פנה עו"ד יוסי וולפסון מטעם העותר 5 למחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה. במכתבו פירט עו"ד וולפסון שורה של בעיות שעודן קיימות במערכת האיתור והדיווח של עצורים. מהמכתב עולה, כי מרכז השליטה שבמפקדת קצין משטרה צבאית ראשי, אשר אמור לרכז את המידע ולהעבירו לארגונים ולעורכי-דין, פועל במסירות רבה להעביר את המידע, אולם המידע המגיע לאותו מרכז שליטה הוא חלקי, משובש ולא תמיד עדכני.

עותק ממכתב עו"ד וולפסון מצ"ב ומסומן **ע/4**;

3. תשובה למכתב זה טרם נתקבלה. עם-זאת, מרכז השליטה החל (לאחר משלוח המכתב) להעביר מידע גם בנוגע לפצועים פלסטינים שהובאו על-ידי המשיב לאשפוז בבתי-חולים ישראלים, כנדרש בסעיף 5 (ד) למכתב. בעיות אחרות לא נפתרו. לגבי עצורים רבים אין בידי מרכז השליטה מידע על מקום החזקתם. לגבי עצורים אחרים, ממשיך המידע להתגלות מדי פעם כבלתי-נכון, מה שמטיל ספק באמינות המידע לגבי כלל העצורים.

עניינם של העותרים

4. העותרת 1, בת 34, תושבת מחנה הפליטים עסכר, נעצרה מהבית בתאריך 4.6.2002. בתאריך 6.6.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהיא לא אותרה על ידו. המשפחה לא שמעה ממנה כלום.

5. העותר 2, בן 22, תושב דורה – חברון, אין לא מספר תעודת זהות ודרכון כיוון שהוא ומשפחתו נכנסו מירדן לשטח הרשות הפלסטינית בשנת 96 כאשר היה קטין (הוא נכנס עם שם אימו כמלווה) והוא לא הנפיק ת.ז. הוא נעצר מהבית בתאריך 24.5.2002. בתאריכים 2.6.2002 ו- 4.6.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא לא אותר על ידו. המשפחה לא שמעה ממנו כלום.

6. העותר 3, בן 26, תושב ענבאתא – טולכרם, בתאריך 1.6.2002 נעצר ביחד עם חברו דרד ענבאתא כשהיו נוסעים במכונית. חברו שוחרר לאחר זמן ואילו העותר 3 לא שוחרר. בתאריך 4.6.2002 ו- 5.6.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא לא אותר על ידו. המשפחה לא שמעה ממנו כלום.

7. העותר 4, בן 22, תושב מחנה הפליטים קלנדיה, היה בעבר עצור ושוחרר בתאריך 9.5.2002. בתאריך 16.5.2002 הוא יצא מביתו, ומאז עקבותיו נעלמו. בתאריך 20.5.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה של המשטרה הצבאית תשובה שהוא מוחזק במתקן המעצר באבו כביר. בתאריך 28.5.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה שהוא מוחזק בכלא שטה, ברם בירור שנעשה על ידי העותר 5 מול כלא שטה העלה שמידע זה הוא היסטורי, כלומר רשום שהוא שוחרר מכלא שטה בתאריך 9.5.2002. בתאריך 29.5.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה שהוא לא אותר על ידו. בתאריך 2.6.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה שהוא מוחזק בכלא שטה, אך שוב התברר שזה מידע היסטורי. בתאריכים 4.6.2002 ו- 5.6.2002 התקבלה תשובה ממרכז השליטה שהוא לא אותר על ידו. המשפחה לא שמעה ממנו כלום.

8. העותר 5 הוא עמותה לזכויות אדם המסייע לתושבי השטחים הכבושים שזכויותיהם קופחו בידי המשיב. בין שאר פעולותיו, הוא מסייע באיתור מקום החזקתם על עצורים שנעצרו על ידי כוחות הביטחון של ישראל.

הטיעון המשפטי

9. אין צורך להכביר מלים על הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"צ 670/89 עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד מג (4), 515, בעמ' 517:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו".

10. זכות יסוד זו מוגברת בנסיבות הנוכחיות, כאשר אנשים רבים נעדרים, ומשפחותיהם אינן יודעות אם הם בריאים ושלמים אך עצורים בידי המשיב, או שמא נפגעו או אף נהרגו במהלך פעולות הלחימה שהתנהלו בלב הערים האזרחיות. הזכות מוגברת עוד לאור העובדה שבין העצורים כאלו שאינם מעורבים בכל פעילות עוינת (כנראה שמדובר בחלק הארי של העצורים), והם נעצרו אך ורק על-מנת למיין ולאתר, מתוך כלל העצורים, את אלו שיש האשמות כלפיהם (סעיפים 8 ו-9 ל-ע/2).

11. מזכות יסוד זו, נגזרת החובה של הרשויות המתאימות למסור מידע זה לעצור ולבני משפחתו. חובה זו גם מעוגנת בדין ובפסיקה. סעיף 78א(ב) לצו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 53) (אזור יהודה והשומרון) (מס' 1220), התשמ"ח-1988, שתיקן את צו בדבר הוראות בטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), התש"ל-1970 קובע כי:

"נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור" [ההדגשות שלי – ט' א']

בבג"צ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (פורסם בתק-על 103, 196), בית-משפט נכבד זה נתן תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

"א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו.

היה והעצור ביקש שלא למסור הודעה טלפונית או אחרת, יירשם הדבר בטופס.
במידה והעצור לא מסר פרטים למסירת הודעה טלפונית, תישלח גלויה עח דבר
מעצרו לבני משפחתו לפי כתובת שמסר העצור.

ב) מרכז השליטה הצה"ל"י (בין שהמדובר במשל"ט ובין שהמדובר בגורם אחר)
יקבל מכל הגורמים (צה"ל, משטרה, שב"ס), מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום
מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב
של גורמי חוץ.

ג) מרכז השליטה הצה"ל"י ימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב
של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח
המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הסונה לקבל את המידע באמצעות
הטלפון.

ד) תיבדק על ידי גורמי צה"ל מול גורמי הרשות הפלסטינית, האפשרות למסור
מידע כאמור גם ל- d.c.o., על מנת שהודעה כאמור תוכל להימסר גם
באמצעותם".

12. הנה כי כן, מחובת הרשות העוצרת אדם מהאזור למסור למשפחתו של העצור הודעה, בין
טלפונית ובין בדרך אחרת, על עובדת מעצרו ומקום החזקתו. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון
שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת העותר 5 ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני
אודות מקום המעצר של יקיריהן, וזאת באמצעות מרכז השליטה הצה"ל"י.

13. אין גם מחלוקת על חובת המדינה לסייע באיתורו של נעדר, ככל שיש בידיה מידע שיאפשר
לגלות מה עלה בגורלו. זכויותיו היסודיות ביותר של האדם לחירות, לחיים ולשלמות הגוף הן
המונחות כאן על כף המאזניים. לזכויות לחיים ולשלמות הגוף מעמד חוקתי מיוחד, שכן
המדינה מחויבת על-פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו לא רק שלא לפגוע בהן, אלא להגן
עליהן אקטיבית.

14. כאשר המקום האחרון בו נראה אדם היה במשמורת המדינה, מקבלות חובות אלו צביון
מיוחד. מדינה דמוקרטית אינה יכולה לסבול שאנשים ייעצרו בידיה וייעלמו כמו בלעתם
האדמה.

15. ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהירים ובייפויי כוח מטעמם של העותרים, למעט
תצהיר (ויפוי כוח) מטעם העותר 5 בנוגע לקבלת המידע אודות העותרים במשרדו ובנוגע
לפעולותיו בעניינם ולפרק הרקע לעתירה.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט להוציא בדחיפות צו **Habeas Corpus** כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להופכו להחלטי ולהטיל עליו את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 6 ביוני 2002.

טארק איברההים, עו"ד
ב"כ העותרים

-